

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

4 - 6 Σεπτεμβρίου 2009 • Νυμφαίο Φλώρινας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Η Διδασκαλία
της Ελληνικής Γλώσσας
(ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΝΥΜΦΑΙΟ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
4, 5 και 6 Σεπτεμβρίου 2009

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος:

Τομπαΐδης Δημήτριος
Ομότιμος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Μέλη:

Δαμανάκης Μιχάλης, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Ιορδανίδου Άννα, αν. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Πάτρας
Καλλογήρου Τζίνα, αν. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Καμαρούδης Σταύρος, επίκ. καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Καψάλης Γεώργιος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κουτσογιάννης Δημήτρης, επίκ. καθηγητής Φιλοσοφικής,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Ματσαγγούρας Ηλίας, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Μήτσος Ναπολέων, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Μπερελής Πέτρος, σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Νάκας Αθανάσιος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Ντίνας Κώστας, αν. καθηγητής ΠΤΝ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παπαδογιαννάκης Νικόλαος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σουλιώτης Μίμης, καθηγητής ΠΤΝ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Τσιάκαλος Γιώργος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Χατζηπαναγιωτίδη Άννα, επίκ. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Frederick Κύπρου
Χατζησαββίδης Σωφρόνης, καθηγητής ΤΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος

Κώστας Δ. Ντίνας

Γραμματέας

Άννα Βακάλη

Ταμίας

Άννα Χατζηπαναγιωτίδη

Μέλη

Αναστασία Στάμου
Τριαντάφυλλος Κωτόπουλος

Γραμματεία

Έφη Γώτη
Ευδοξία Τραϊανού
Δημήτρης Χασανίδης
Ελένη Παπαϊωάννου
Στεφανία Τσακίροπούλου

Πλήρης βιβλιογραφική αναφορά άρθρου:

Ντίνας, Κ., Χατζηπαναγιωτίδη, Α., Βακάλη, Α., Κωτόπουλος, Τ. & Στάμου, Α. (επιμ.) 2010. Πρακτικά Πανελλήνιου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή "Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)", βλ. <http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika> ημερομηνία πρόσβασης ηη/μμ/εε

ΑΙΘΟΥΣΑ 2

Π. Κρασίδου, Φ. Τεντολούρης

17.40-18.00 Χρήση στρατηγικών από αλλόγλωσσους μαθητές του Δημοτικού κατά την ανάγνωση κειμένων στην ελληνική γλώσσα
Κ. Μαστροθανάσης, Α. Γελαδάρη, Ε. Γρίβα

18.00-18.20 Νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας: μια πρόταση διδασκαλίας
Α. Πάσχου

18.20-18.40 Συζήτηση

18.40-19.20 Διάλειμμα

Προεδρείο: Ν. Μήτσος - Δ. Μπενέκος

19.20-19.40 Διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας στα Μειονοτικά σχολεία της Θράκης. Η επικοινωνιακή μέθοδος διδασκαλίας σύμφωνα με το πρόγραμμα εκπαίδευσης μουσουλμανοπαίδων, διαπιστώσεις και προτάσεις για επέκταση της μεθόδου με δραστηριότητες επικεντρωμένες στα κέντρα ενδιαφέροντος των μαθητών
Μ. Ραηλού, Τ. Ραηλού

19.40-20.00 Η διδασκαλία των επαγγελματικών ουσιαστικών σε -as, -της, -ικος σε αλλοδαπούς μαθητές της ελληνικής
Μ. Τασιούδη, Χ. Αλεξιάδου, Σ. Κωνσταντινίδου

20.00-20.20 Ο κειμενικός γραπτός λόγος και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του γραπτού λόγου των αλλόγλωσσων μαθητών ηλικίας 6-12 ετών
Ε. Ζούνη

20.20-20.40 Ζητήματα διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας σε τσιγγανόπαιδες. Απόψεις και θέσεις εκπαιδευτικών και μαθητών για διδακτικά εγχειρίδια ενισχυτικής διδασκαλίας στο πλαίσιο προγράμματος για την ένταξη τσιγγανοπαίδων στο σχολείο
Δ. Μπενέκος, Μ. Παραδιά, Α. Μήτσος

20.40-21.00 Συζήτηση

Δείννο

ΑΙΘΟΥΣΑ 3

Σάββατο, 5 Σεπτεμβρίου 2009

Ωρα

Αίθουσα 3

Γλώσσα και τεχνολογία

Θεματική: Νέες τεχνολογίες στη γλωσσική διδασκαλία

Προεδρείο: Η. Μασσαγγούρας - Δ. Κουτσογιάννης

9.00-9.30 Οι νέες τεχνολογίες στη γλωσσική διδασκαλία
Α. Μαυρογόνατος, Δ. Μπαραικτάρη, Λ. Κρεμμύδα, Ι. Λιάκος

9.30-9.50 Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής μέσω συστημάτων αυτόματης επεξεργασίας φυσικών γλωσσών
Ε. Φίστα, Β. Φούφη

9.50-10.10 Παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες: ανίχνευση γνωστικών παραμέτρων αναφορικά με την παραγωγή και επεξεργασία του γραπτού λόγου στη μητρική γλώσσα
Γκισούρη Στ., Αλευριάδου Αν., Τσακίριδου Ελ.

10.10-10.30 Τεχνολογίες WEB 3.0 και γλωσσική διδασκαλία. Μια πρόταση συνεργατικού εργαλείου διδασκόντων
Π. Αρβανίτης, Μ. Καρακοιλτσίδου

10.30-10.45 Νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος μέσα από το παραμύθι
Χρ. Κόζα, Μ. Κόζα

10.45-11.30 Διάλειμμα - Καφές

11.30-14.00 Επίσημη έναρξη

Θεματική: Νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Προεδρείο: Δ. Κουτσογιάννης - Α. Μιχάλης

10.45-11.30 Νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και νέες τεχνολογίες στη γλωσσική διδασκαλία της ελληνικής σε νήπια αλλοδαπής καταγωγής
Κ. Μακρονάσου

17.00-17.20 Η Ελληνική Γλώσσα στην εποχή της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Επίδραση της χρήσης των Greeklish stin orthografiki

ikanotita ton mathiton

Θ. Μουστάκα, Π. Παυλίτσα, Κ. Νταγκούλη, Θ. Μηράτσης

17.40-18.00 *Διδασκαλία της γραμματικής με αξιοποίηση ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων: μεθοδολογία, πηλεονεκτήματα και μειονεκτήματα*

Α. Μιχάλης

18.00-18.20 *ΤΠΕ στη διδασκαλία της γλώσσας στο νηπιαγωγείο: μια πρόταση με την αξιοποίηση του Multimedia Builder*

Α. Μουταφίδου, Α. Γεωργοπούλου, Θ. Μηράτσης

18.20-18.40 Συζήτηση

18.40-19.20 Διάλειμμα

Προεδρείο: **Γ. Ανδρουλάκης - Τρ. Κωτόπουλος**

19.20-19.40 *Παιδική γλώσσα και έμφυλη διάσταση της αυτοπαρουσίας: η ταυτότητα ως ιδεατή γλωσσική κατασκευή*

Τρ. Κωτόπουλος, Ελ. Καρασαββίδου

19.40-20.00 *Διαδρομές στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας: Το νέο εξ αποστάσεως πρόγραμμα κατάρτισης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας*

Β. Παναγιωτίδου

20.00-20.20 *Πολιτισμικά κατάλληλη μεθοδολογία στη διδασκαλία από απόσταση της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας*

Γ. Ανδρουλάκης

20.20-20.40 *Αξιοποίηση λεξιλογίου ελληνικής προέλευσης στην εκμάθηση των Αγγλικών και των Γαλλικών ως ξένης γλώσσας από φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας μέσα από μια πολύγλωσση προσέγγιση*

Μ. Λούρδα, Σ. Καμαρούδης

20.40-21.00 Συζήτηση

Δείπνο

**Κυριακή
6 Σεπτεμβρίου 2009**

Οι Νέες Τεχνολογίες στην Γλωσσική Διδασκαλία

Αρίσταρχος. Μαυρογόνατος

ΣΔΕ Δικ.Φυλακών Ελεώνα

Δήμητρα Μπαϊρακτάρη

ΣΔΕ Δικ.Φυλακών Ελεώνα

Ιωάννης Λιάκος

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Βοιωτίας

Λαμπρούλα Κρεμμύδα

ΣΔΕ Ορχομενού

Abstract

In the context of the «Learning Greek as a second language to employees immigrants», which educates adults immigrants workers in the Greek language and introduce them in the Greek culture with teaching the elements and the modern reality, developed by teachers of language and computer literacy, the idea of creating an introductory teaching course which combines the teaching of Greek language with the computer science. A basic premise is these students to know the use of electronic keyboard and use the editor. The aim of the paper is the presentation of the introductory course of two (2) hours. The main part of the paper is to show that the experimental introduction and evaluation, to a forum of thought and use in the future. The method on which we have built was the observation of electronic worksheets and evaluate them. We knew that the basic principle of learning for adults were trained to actively participate in the process of the course and the obvious practical application. The conclusions from the application of teaching was very positively by the learners. Adjusted more easily to the education process, they considered its introduction in the Greek style and culture game and easily understood by the Greek alphabet. The use, therefore new technologies in the education of immigrants in the Greek language can be a catalyst not only contributes to a pre-import and other then the educational process.

1. Οι Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από τις αλλαγές που έχουν επιφέρει στη ζωή μας οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών. Ζούμε σε μια δικτυωμένη κοινωνία, όπου το Διαδίκτυο, ο προσωπικός υπολογιστής, τα κινητά τηλέφωνα και τα ψηφιακά πολυμέσα αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούμε, εργαζόμαστε, ενημερωνόμαστε και ψυχαγωγούμαστε. Οι νέες γενιές επιδεικνύουν μια αξιοθαύμαστη άνεση στη χρήση της τεχνολογίας η οποία αποτελεί και αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητάς τους. Τα δεδομένα αυτά δεν μπορούν να αφήσουν ασυγκίνητη την εκπαίδευση ενηλίκων. Το ενδιαφέρον για την ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική πράξη πυροδοτείται αφ' ενός από την παρουσία τους σε όλες τις πτυχές των σύγχρονων κοινωνιών και αφ' ετέρου από τις δυνατότητές τους ως εκπαιδευτικών εργαλείων. Τι σημαίνει όμως νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση και ποιες είναι - θεωρητικά- οι ωφέλειες που μπορούν να προκύψουν από αυτό το συνταίριασμα;

Η παραδοσιακή μορφή διδασκαλίας θέλει τον εκπαιδευτικό να βοηθάει τον εκπαιδευόμενο να εσωτερικεύσει τη γνώση που προσφέρουν τα σχολικά βιβλία, μια γνώση που παρουσιάζεται ως πιστή περιγραφή μιας αμετάβλητης πραγματικότητας. Έμφαση δίνεται στο πως ο εκπαιδευόμενος θα συλλάβει το τμήμα της πραγματικότητας που του παραδίδεται έτοιμο -και υποτίθεται ότι υπάρχει έξω απ' αυτόν- και στο πως ο εκπαιδευτής θα εξαφανίσει τα σκοτεινά σημεία, μεταφέροντας την ίδια γνώση σε όλους τους εκπαιδευόμενους. Η τεχνολογία, στα πλαίσια της διδασκαλίας, μπορεί να συμβάλει σε μια πιο ελκυστική και πλούσια παρουσίαση των πληροφοριών που συνθέτουν τη προσφερόμενη γνώση. Ένας προβολέας, ένας προσωπικός υπολογιστής και ένα λογισμικό παρουσιάσεων μπορούν να κάνουν το μάθημα της ημέρας πιο κατανοητό και πιο ενδιαφέρον, ιδίως αν η παρουσίαση περιέχει ήχο, εικόνες, βίντεο, γραφικά ή/και σχεδιαγράμματα. Η λογική της μετάδοσης πληροφοριών σε ακροατήριο, βέβαια, παραμένει η ίδια.

Πέρα από την ατομική δραστηριότητα με Διαδίκτυο και λογισμικά, οι νέες τεχνολογίες προσφέρουν τη δυνατότητα για συνεργασία, ενώ ταυτόχρονα εισάγουν τον εκπαιδευόμενο στη λογική των υποστηρικτικών εργαλείων (on line λεξικά/εγκυκλοπαίδειες, βάσεις δεδομένων κτλ).

2. Τι είναι το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας και ποιοι φοιτούν

Το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας έρχεται να καλύψει ένα σημαντικό κενό στην εκπαίδευση και έχει ως αποστολή την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης ατόμων 18 ετών και άνω, την επανασύνδεσή τους με την εκπαίδευση καθώς και την προσωπική και κοινωνική τους ανάπτυξη. Το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας είναι ένα καινοτόμο Σχολείο Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Το πρόγραμμα εκπαίδευσης διαφέρει από το αντίστοιχο της τυπικής εκπαίδευσης ως προς το περιεχόμενο, τη διδακτική μεθοδολογία και την αξιολόγηση των εκπαιδευομένων. Η συνολική διάρκεια του προγράμματος είναι 2 εκπαιδευτικά έτη. Μετά την επιτυχή αποφοίτηση παρέχεται τίτλος ισότιμος του Γυμνασίου. Οι υπηρεσίες εκπαίδευσης στα Σ.Δ.Ε. προσφέρονται δωρεάν στους πολίτες. Τα Σ.Δ.Ε. στην Ελλάδα θεσμοθετήθηκαν με το νόμο 2525/97 στο πλαίσιο που έχουν προδιαγράψει οι διακηρυγμένες αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2004 άρχισε την λειτουργία του το ΣΔΕ Δ.Φ. Λάρισας και έκτοτε ακολούθησαν Δ.Φ. Κορυδαλλού (2005), Δ.Φ.Διαβατών (2006), Δ.Φ.Ελεώνα (2008), Δομοκού (2008) και Αμφισσας (2008).

Το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας απευθύνεται σε ένα ιδιαίτερο κοινό, το οποίο δεν έχει απαραίτητα τις ίδιες γνώσεις, ούτε έχει απαραίτητα θετική στάση απέναντι στη μάθηση. Οι εκπαιδευόμενοι είναι ενήλικες που φτάνουν στο ΣΔΕ με μια ποικιλία από στέρεις γνώσεις, εμπειρίες, ελλείψεις αλλά και αδυναμίες. Δεν κατάφεραν να ενσωματωθούν στο υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα και επιστρέφουν στον χώρο του σχολείου προκειμένου να βελτιώσουν τη θέση τους και να γίνουν πιο δημιουργικοί πολίτες με σαφή γνώση των δικαιωμάτων τους. Μάλιστα στα Καταστήματα Κράτησης η ενσωμάτωση των εκπαιδευομένων αποτελεί μία πρώτη μορφή ενσωμάτωσης με μεγάλη σημασία για την περαιτέρω πορεία των εγκλείστων εκπαιδευομένων.

Αν το σχολείο αποτελεί μια «πρώτη ευκαιρία» κάθε ατόμου για την ένταξη του στην κοινωνία, θα πρέπει να δεχτούμε ότι αυτό δεν ισχύει για τα λιγότερο ευνοημένα άτομα, τα οποία συχνά δεν έχουν το οικογενειακό και κοινωνικό πλαίσιο που τους επιτρέπει να επωφεληθούν από την παρεχόμενη στο σχολείο εκπαίδευση κι ιδιαίτερα για ανθρώπους που είναι εγκλειστοί και τυπικά αποκομμένοι από την εκπαίδευση.

3. Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας σε Κατάστημα Κράτησης

Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμα και στον χώρο της φυλακής μπορεί να ανοίξει το παράθυρο στην γνώση για τους έγκλειστους. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση αποτελεί δικαίωμα για όλους και κατοχυρώνεται συνταγματικά. Οι κρατούμενοι έχουν τα ίδια δικαιώματα στην εκπαίδευση με τους ελεύθερους πολίτες και η μόνη διαφορά είναι στον τρόπο άσκησης τους (ρυθμιστικά / κανονιστικά) (Δημητρούλη-Θεμέλη-Ρηγούτσου, 2006). Είναι αλήθεια ότι η φυλακή λειτουργεί περισσότερο ως μέσο τιμωρίας και καταστολής της ανθρώπινης δραστηριότητας, με έμφαση στην εξουσία που ασκεί στο σώμα και στην ψυχή κάθε κρατούμενου. Αν σκεφτούμε τις συνθήκες διαβίωσης και τον υπερπληθυσμό, σχηματίζεται μια εικόνα που αφαιρεί κάθε ίχνος αξιοπρέπειας και σεβασμού του ατόμου. Η καθημερινότητα είναι αυστηρά προκαθορισμένη βάσει χρονοδιαγράμματος, σύμφωνα με το σύστημα συγκεκριμένων κανόνων που επιβάλλονται άνωθεν. Η έννοια του προσωπικού χώρου και χρόνου δεν υπάρχει (Τσαλίκoglou, 1989).

Η εκπαίδευση στις φυλακές, κατά συνέπεια η παρέμβαση μιας ομάδας της κοινωνίας μέσα στο χώρο αυτό, οργανωμένα με στόχους και φροντίδα, έχει θετική επίδραση στους κρατούμενους. Οι κρατούμενοι, επίσης νιώθουν ιδιαίτερη ικανοποίηση όταν συμμετέχουν σε δημιουργικές δραστηριότητες, καθώς για πρώτη φορά ίσως τους δίνεται η δυνατότητα να καλλιεργήσουν και να αναπτύξουν τις θετικές πλευρές της προσωπικότητάς τους. (Kett, 1995).

Ωστόσο η εκπαίδευση κρατουμένων συναντά μια σειρά παραγόντων, οι οποίοι εισάγουν δυσκολίες, καθώς «τα δεινά του εγκλεισμού» δυσχεραίνουν εξαιρετικά κάθε προσπάθεια βελτίωσης των συνθηκών κράτησης (Toch, 1975). Επιπρόσθετα, οι δυσκολίες που ανακύπτουν επιτείνονται σημαντικά εξαιτίας του χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, λόγω του μεγάλου αριθμού των ατόμων που εγκατέλειψαν το σχολείο πρόωρα. Ακόμα, ο έγκλειστος πληθυσμός (και όχι μόνο, ο κάθε ενήλικας) έχει στην πλειοψηφία του αρνητικές εμπειρίες από το εκπαιδευτικό σύστημα και είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικός απέναντι στην προσπάθεια να επενδύσει σε νέα εκπαιδευτική πρόκληση (Winters, 1997). Πιο συγκεκριμένα στη διδασκαλία του πληροφορικού γραμματισμού είναι η *ανασφάλεια* και ο *φόβος* που νιώθουν αρκετοί εκπαιδευόμενοι για τους υπολογιστές ιδιαίτερα στα αρχικά μαθήματα. Η έλλειψη ουσιαστικής ενημέρωσης και επαφής με την τεχνολογία είναι επίσης ένας αρνητικός παράγοντας στον συγκεκριμένο

γραμματισμό. Ένα άλλο εμπόδιο στη μάθηση είναι οι αυξημένες μαθησιακές δυσκολίες που εμφανίζουν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι:

Οι μεγαλύτεροι δε συγκρατούν όλες τις λεπτομέρειες με τον ίδιο τρόπο που το κάνουν οι νέοι. Χρειάζονται περισσότερο χρόνο αλλά είναι δύσκολο να τον βρουν. Δεν έχουν αποκτήσει αναπαράσταση για το πώς λειτουργεί ο Η/Υ δεν καταλαβαίνουν τη λογική του συστήματος. Ένα άλλο πρόβλημα αφορά τους εκπαιδευόμενους που έχουν κάποιες γνώσεις πληροφορικής, ελλειπείς ή λανθασμένες, αλλά δεν είναι δεκτικοί να τις αλλάξουν ή να μάθουν νέα πράγματα.

Επιπλέον, όσον αφορά τον πληροφορικό γραμματισμό, σε Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Δικαστικών Φυλακών, για ευνόητους λόγους δεν υπάρχει η δυνατότητα στο εργαστήριο πληροφορικής παροχής Internet. Επομένως το μάθημα των Νέων Τεχνολογιών περιορίζεται στην εξοικείωση των εκπαιδευομένων στην επεξεργασία κειμένου με την εφαρμογή του Microsoft Word, επίσης επεξεργασία υπολογιστικών φύλλων με Microsoft Excel, δημιουργία παρουσιάσεων των διαθεματικών εργασιών που πραγματοποιούνται στο σχολείο με χρήση της εφαρμογής Microsoft Power Point δίνοντας έτσι έμφαση στην απόκτηση βασικών προσόντων και στην ανάπτυξη προσωπικών δεξιοτήτων βελτιώνοντας σημαντικά τις δυνατότητες πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Η μη ύπαρξη του Explorer επηρέασε σε κάποιο βαθμό τη διδασκαλία του μαθήματος στο γεγονός ότι οι εκπαιδευόμενοι δεν μπορούν να συγκεντρώνουν υλικό μόνοι τους για τη σύνταξη σχολικών εργασιών ή την καλύτερη κατανόηση των μαθημάτων τους. Σε αυτό το σημείο καλούμαστε εμείς οι εκπαιδευτές να τους δίνουμε υλικό να επεξεργάζονται έντυπο ή σε ηλεκτρονική μορφή και μάλιστα αποθηκευμένο ως ιστοσελίδα ή και ολόκληρες της σελίδες (Εργασία χωρίς σύνδεση) ώστε να υπάρχει μια επαφή με το Internet.

Έχοντας στο μυαλό μας ότι οι εκπαιδευτές είμαστε οι μόνοι άνθρωποι μετά τους «δικούς τους» (στα επισκεπτήρια μόνο), που έρχονται σε επαφή με τον έξω κόσμο, επιπλέον ότι προέρχονται από την κοινωνία και εκεί θα επιστρέψουν κάποια στιγμή, επομένως εμείς καλούμαστε να κάνουμε ότι περνάει από το χέρι μας για να τους δώσουμε ένα εφόδιο, γνώσεις που θα τους χρησιμεύσουν για να ξανακερδίσουν την θέση που τους αξίζει στην κοινωνία. Τι θα μπορούσε να αποτελέσει ένα τέτοιο εφόδιο που να έχει σχέση με τον πληροφορικό γραμματισμό; «Οτιδήποτε» Ακόμα και ένα έντυπο ΑΙΤΗΣΗΣ αν τους δώσουμε για να το φτιάξουν στο Microsoft Word θα είναι

χρήσιμο. Και αυτό γιατί πολλές φορές που χρειάζονται κάτι μέσα στην φυλακή πρέπει να συντάξουν μια ΑΙΤΗΣΗ. Οπότε τώρα πια έχουν την ευκαιρία να το φτιάξουν μόνοι τους εξ' ολοκλήρου. Αυτό σίγουρα θα αυξήσει την αυτοεκτίμησή τους.

4. Οι κύριοι στόχοι που τίθενται στην αρχή κάθε σχολικού έτους είναι:

- Βελτίωση του γενικού επιπέδου γνώσεων με την απόκτηση νέων δεξιοτήτων
- Ανάπτυξη της μαθητείας, με την σύνδεση του σχολείου και επιχείρησης
- Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της εκπαίδευσης
- Ανάπτυξη της γλωσσομάθειας
- Ισότιμη αντιμετώπιση της επένδυσης σε εκπαίδευση και της υλικής επένδυσης.

5. Η πληροφορική ως μάθημα

Όσον αφορά τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας, θεωρούνται ένα σημαντικό γνωστικό αντικείμενο για το πρόγραμμα σπουδών των ΣΔΕ και ακολουθείται κι εδώ, εκτός ελάχιστων εξαιρέσεων, το κυρίαρχο μοντέλο γραμματισμού.

Είναι ανάγκη να τονιστεί ότι δεν υπάρχουν σχολικά εγχειρίδια, όπως και σε κανένα από τους γραμματισμούς και αυτό συνάδει με τις βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων. Ένας από τους βασικούς άξονες αυτής είναι η μη τυποποιημένη γνώση αλλά η απόκτηση αυτής μέσα από μη τυπικές ή άτυπες μορφές διδακτικής προσέγγισης των θεματικών πεδίων, τα οποία προσεγγίζουν μαθησιακά οι ενήλικες. Στον πληροφορικό γραμματισμό οι εργαστηριακές ασκήσεις (συνήθως 2-3 ώρες την εβδομάδα) δεν έχουν συγκεκριμένη ύλη και απευθύνονται σε όλους τους εκπαιδευόμενους με την μόνη διαφορά ότι ο καθένας τις δουλεύει στον χρόνο που χρειάζεται ο ίδιος. Δεν υπάρχει πίεση χρόνου στην ολοκλήρωση της άσκησης.

6. Η Πληροφορική στα Σχέδια Δράσης

Στο Πρόγραμμα Σπουδών των Σχολείων Δεύτερης ευκαιρίας έχουν καθιερωθεί τα διαθεματικά σχέδια εργασίας, διαμορφώνεται λοιπόν μια νέα αντίληψη για το ελληνικό σχολείο και αυτό γιατί προωθούν την πολυπρισματική προσέγγιση της γνώσης συνδυάζοντας την επιδίωξη μαθησιακών στόχων σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα με την πρακτική εφαρμογή και τον τεχνολογικό αλφαριθμητισμό. Η εκπόνηση ενός σχεδίου

εργασίας αποτελεί μια δυναμική διαδικασία που αναπτύσσεται σε τρία στάδια: 1) τη συλλογή της πληροφορίας 2) την επεξεργασία της πληροφορίας και 3) την ολοκλήρωση της εργασίας,, τα οποία (υπο)στηρίζονται αποτελεσματικά από τις δυνατότητες των Νέων Τεχνολογιών, αφήνοντας έτσι να διαφανεί ο νέος ρόλος που αποκτά ο πληροφορικός γραμματισμός στο σχολείο.

Η δυνατότητα εκπόνησης σχεδίων εργασίας αφενός στο πλαίσιο των διαφόρων μαθημάτων του αναλυτικού προγράμματος, και αφετέρου στο πλαίσιο του μαθήματος της Πληροφορικής επιτρέπει τη διάκριση σε *σχέδια εργασίας με ή για την Πληροφορική*. Τα Διαθεματικά σχέδια εργασίας που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των διαφόρων μαθημάτων του αναλυτικού προγράμματος, πλην της Πληροφορικής, εντάσσονται στα Διαθεματικά σχέδια εργασίας *με την Πληροφορική*. Στην περίπτωση αυτή, η Πληροφορική έχει επικουρικό χαρακτήρα και μπορεί να αξιοποιηθεί α) ως εργαλείο αναζήτησης (Διαδίκτυο) και καταγραφής πληροφοριών (Επεξεργαστής Κειμένου), β) ως εργαλείο επικοινωνίας (Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο) και γ) ως εργαλείο παρουσίασης (Power point, Multimedia Builder κ.λπ.). Τα Διαθεματικά σχέδια εργασίας που εκπονούνται την ώρα του μαθήματος της Πληροφορικής εντάσσονται στα σχέδια εργασίας *για την Πληροφορική*. Στην περίπτωση αυτή, η Πληροφορική έχει κεντρικό ρόλο, δεδομένου ότι η διαθεματική εξακτίνωση έχει ως στόχο αυτή καθαυτή η διδασκαλία της Πληροφορικής.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων διαθεματικών σχεδίων δράσης είναι: «Το παραμύθι στα Βαλκάνια» στο οποίο εκπαιδευόμενες έγραψαν δικά τους παραμύθια ή κατέγραψαν ήδη γνωστά, αρχικά στο χαρτί και μετά ηλεκτρονικά. Στο project αυτό έγινε διερεύνηση της *ρίζας, της σημασίας, του ρόλου και τη γραφή του παραμυθιού στην παραδοσιακή και σύγχρονη κοινωνία, ξεκινώντας από την ιστορία του ανά τον κόσμο, την προέλευσή του, τον ερχομό του στην Ελλάδα, τα είδη του, τους τρόπους γραφής του, τον κοινωνικό και παιδαγωγικό του ρόλο του ανά τους αιώνες, την μυθολογία και τα σύμβολά του. Καταγράφηκαν ιστορίες που αφηγούνται την προσωπική σχέση με το άκουσμα του παραμυθιού, κείμενα κι ήθη κι έθιμα που σχετίζονται με το παραμύθι. Μελετήθηκαν επίσης τα στερεότυπα που εκφράζονται μέσα από αυτό. Αναλύθηκαν οι διαπροσωπικές σχέσεις που αναπτύσσονται με αφορμή το παραμύθι, τα συναισθήματα που εκφράζονται, καθώς και η χρήση του σαν κείμενο φιλίας, χαράς, λύπης, παρηγοριάς, συμφωνίας κ.λ.π.*

Το αποτέλεσμα ήταν οι βελτίωση του προφορικού και γραπτού λόγου (κανόνες γραμματικοί και συντακτικοί), η ανάπτυξη της δεξιότητας χειρισμού του ηλεκτρονικού υπολογιστή, η πίστη στην ομαδική εργασία και η τόνωση της αυτοπεποίθησης των συμμετεχόντων. Με την ολοκλήρωση του σχεδίου δράσης πραγματοποιήθηκε παρουσίαση του σε όλες τις εκπαιδευόμενες και καθηγητές του σχολείου και τα σχόλια ήταν ιδιαίτερα θετικά. Το σχέδιο δράσης υλοποιήθηκε στο ΣΔΕ Καταστήματος Κράτησης Γυναικών Ελεώνα Θηβών κατά το σχολικό έτος 2008- 2009.

Συγκεκριμένα ως παράδειγμα αναφέρουμε:

Μια ειδικότερη διδακτική στρατηγική στο παρόν πρόγραμμα είναι το παιχνίδι ρόλων. Σκοπός της συγκεκριμένης μεθοδολογικής προσέγγισης είναι μέσα από την αλληλεπίδραση των διάφορων ρόλων να αναδειχθούν οι συγκρούσεις, ακόμη και τα κοινά συμφέροντα ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες και φορείς. Έτσι οι εκπαιδευόμενοι αντιλαμβάνονται την πολυπλοκότητα των παραμυθιών ενοποιώντας τη γνώση με το συναίσθημα και ταυτόχρονα γεύονται καταστάσεις που συμβαίνουν στην καθημερινή ζωή.

Για την υλοποίηση του λοιπόν τέθηκαν οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- ομάδα ατόμων
- χρόνος
- ισότιμη συνεργασία μεταξύ των μελών
- συνέπεια
- έρευνα
- φαντασία
- ανταλλαγή πληροφοριών, απόψεων, ιδεών
- επαφές-συνεργασία με εξωτερικούς φορείς
- εργασία με έναν κοινό στόχο και για ένα τελικό αποτέλεσμα

Το project « παραμύθι» που θα παρουσιαστεί ακολούθως, είναι ένα πολυτροπικό θέμα, το οποίο εμπλέκει πολλούς γραμματισμούς: πληροφορικό, κοινωνικό, γλωσσικό και αισθητικό.

γλωσσικός ιστορία – πολιτισμός- γλώσσα

πληροφορικός ηλεκτρονική γραφή

κοινωνικός ήθη – έθιμα- στερεότυπα

αισθητικός ζωγραφική

Συμμετέχοντες – διάρκεια – μέσα και υλικά

Το παρόν πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης υλοποιήθηκε με μια ομάδα, που συγκροτήθηκε από 8 εκπαιδευόμενους, οι οποίοι προέρχονταν από τα 3 τμήματα του Α' και Β' κύκλου στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας των Γυναικείων Φυλακών Ελεώνα Θηβών.

Στην παιδαγωγική ομάδα συμμετείχαν ο εκπαιδευτικός του γλωσσικού γραμματισμού, η εκπαιδευτικός του πληροφορικού γραμματισμού και η εκπαιδευτικός του αισθητικού γραμματισμού.

Οι συναντήσεις της ομάδας γίνονταν στο χώρο του σχολείου, στις ώρες των projects . Για να ολοκληρωθεί το πρόγραμμα χρειάστηκαν είκοσι επτά τρίωρες εβδομαδιαίες συναντήσεις. Χρησιμοποιήθηκαν όλα τα εποπτικά μέσα που διαθέτει το σχολείο, όπως: Η/Υ για την εύρεση και συλλογή πληροφοριών και την προβολή σχετικών DVD. Για τη συλλογή πληροφοριών σχετικών με το θέμα, αξιοποιήθηκε η πλοήγηση στο διαδίκτυο, βιβλία ενημερωτικά και επιστημονικά δανεισμένα από τη μικρή βιβλιοθήκη του σχολείου μας καθώς και από εμπειρίες των ίδιων των εκπαιδευόμενων.

6.1 Στόχοι

Οι βασικοί στόχοι του σχεδίου δράσης ήταν:

- Η μελέτη της πολυπλοκότητας ενός φαινομενικά απλού θέματος.
- Η αναγνώριση της εμπλοκής αυτού του θέματος με την αγωγή.
- Η ανάδειξη των λαογραφικών στοιχείων που ανακύπτουν από τη διερεύνηση του θέματος
- Η συσχέτιση του θέματος με την παράδοση και τον πολιτισμό
- Η αναγνώριση των συμβολικών ιδιοτήτων στον καθορισμό του φύλου και της ταυτότητας
- Η κριτική ανάλυση των κοινά παραδεκτών κοινωνικών αξιών και στερεοτύπων.
- Η διασαφήνιση των προσωπικών αξιών σε σχέση με το δίκτυο των σχέσεων ατόμου – κοινωνίας
- Η ενίσχυση της δυνατότητας γραφής παραμυθιού

6.2 Περιεχόμενο

Στο παρόν πρόγραμμα έγινε διερεύνηση της σημασίας και του ρόλου του παραμυθιού στην παραδοσιακή και σύγχρονη Ελληνική κοινωνία, ξεκινώντας από την ιστορία του ανά τον κόσμο, την προέλευσή του, τον ερχομό του στην Ελλάδα, τα είδη, τους τρόπους γραφής του, και την αισθητική αυτού, τον κοινωνικό ρόλο του ανά τους αιώνες, τα σύμβολά του, το εμπόριο, την ενέργεια κι όλη την φιλοσοφία που σχετίζεται με τη διακίνησή του. Καταγράφηκαν ιστορίες που αφηγούνται οι εκπαιδευόμενες είτε ως πρώτα ακούσματα είτε ως δικά τους δημιουργήματα.

6.3 Αναλυτικά ακολουθήθηκε η εξής πορεία:

Σε πρώτη φάση, ανά ομάδες των πέντε οι εκπαιδευόμενες συζητούν για τη σχέση που έχουν οι ίδιες με τον παραμύθι. (ποια θυμούνται, με ποιους ήρωες, τι δεν θα ξεχάσουν ποτέ, ποιο παραμύθι τις εκφράζει σήμερα).

Ακολούθησε ένα brain storming (καταιγισμός ιδεών) με τίτλους παραμυθιών κυρίως ελληνικών. Η ομαδοποίηση των αυθόρμητων λέξεων – φράσεων βοήθησε στον χωρισμό σε ομάδες και στην επιλογή μιας ενότητας για περαιτέρω μελέτη. Γεγονός είναι ότι παρουσιάστηκε δυσκολία στην κατηγοριοποίηση, λόγω πολυ-ποικιλότητας του θέματος.

Στην επόμενη φάση δόθηκε ένα φύλο εργασίας σε κάθε ομάδα στο κέντρο του οποίου υπήρχαν φιγούρες από ήρωας των παραμυθιών και γύρω – γύρω σκόρπιες διάφορες λέξεις φαινομενικά άσχετες μεταξύ τους που όμως σχετίζονταν με το ήρωα και την ιστορία του παραμυθιού. Οι εκπαιδευόμενοι έπρεπε να βρουν τη σχέση (άμεση ή έμμεση) που έχει (αν έχει) ο ήρωας με κάθε λέξη. Στη συνέχεια κάθε ομάδα παρουσίαζε στις υπόλοιπες ομάδες τις λέξεις που άφησε ασύνδετες.

Μετά από σχετική συζήτηση και επιχειρηματολογία, διαπίστωσαν ότι όλες οι λέξεις είχαν κάποια σχέση με την φιγούρα, με τη στενή ή την ευρεία έννοια. Κατόπι τους ζητήθηκε να συνδέσουν όσες λέξεις είχαν και κάποια σχέση μεταξύ τους. Κάθε ομάδα παρουσίασε στους υπόλοιπους τις λέξεις που άφησε ασύνδετες. Πάλι, μετά από συζήτηση διαπιστώθηκε ότι συνδέονταν όλες μεταξύ τους, έχοντας σχέση με τη στενή ή την ευρεία έννοια. Έτσι παρατηρήθηκε η πολυπλοκότητα του θέματος.

Κατόπι ζητήθηκε από τους εκπαιδευόμενους να θυμηθούν παραμύθια που έχουν ακούσει και μάλιστα πέρα από τα συνηθισμένα. Δεσμεύτηκαν να ρωτήσουν και άλλους και να συγκεντρώσουν όλο το σχετικό υλικό. Στην πορεία συζητήθηκαν οι θετικές επιδράσεις του παραμυθιού στον καθένα. Έγινε συζήτηση για τον είδος του παραμυθιού που επιλέγει κάποιος να ή να ακούσει αφηγηθεί. Καταγράφηκαν τίτλοι παραμυθιών αλλά και ολόκληρων βιβλίων που περιέχουν παραμύθια.

Η συζήτησή μας επεκτάθηκε και στο ρόλο των στερεοτύπων που μεταβιβάζονται μέσα από τα παραμύθια στους ακροατές. Αναφερθήκαμε στην ή δημιουργείται μέσα από τα παραμύθια καθώς και για την σχέση ωραίου και καλού με το άσχημο και κακό.

Κάθε ομάδα παρουσίασε στις υπόλοιπες τα στοιχεία που συγκέντρωσε κι έγινε σχετική συζήτηση. Αποφάσισαν να κάνουν μια έρευνα για τον παραμύθι μέσα στο σχολείο για να δουν τις συνήθειες των συνεκπαιδευόμενων τους στη χρήση του. Στην πορεία έγινε συζήτηση για τη γραφή του παραμυθιού και παρουσιάστηκαν τρόποι με τους οποίους θα έγραφαν και οι ίδιες ένα ολόκληρο παραμύθι ή μέρη ενός.

Κατόπι τέθηκε το θέμα σε στρογγυλή τράπεζα, όπου ο καθένας έπρεπε να συμβάλλει από τη μεριά του, σε μια συζήτηση με θέμα: «παραμύθι και αισθητική απεικόνιση», κατά την οποία θα έπρεπε οι ακροατές να προτείνουν χαρακτηριστικά είτε ηρώων είτε τοπίων ώστε να ξεκινήσει η απεικόνιση των παραμυθιών.

Ολοκληρώθηκε έτσι ένα παιχνίδι ρόλων, στο οποίο οι εκπαιδευόμενοι με σύντομες ατάκες και με πολύ ευχάριστο τρόπο κάλυψαν την ουσία του θέματος.

Το σχέδιο δράσης αυτό καταγράφηκε εμπλουτισμένο και παρουσιάστηκε με όλη τη δουλειά του προγράμματος σε εκδήλωση του σχολείου.

6.4 Συμπεράσματα

- Το παραμύθι αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο της εθνικής παράδοσης και του πολιτισμού κάθε χώρας. Μέσα από τη βιωματική προσέγγιση της του τα μέλη της ομάδας του project, απέκτησαν μια κοινή γλώσσα επικοινωνίας, ένα συλλογικό τρόπο αντίληψης του χρόνου, καθώς και κοινούς τύπους μη λεκτικής επικοινωνίας και κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Παράλληλα, κατέθεσαν κάποιες εμπειρίες, που βασίζονταν στις αρχές και αξίες, που υιοθετούν.

- Το παραμύθι εκφράζει την πολιτισμική ταυτότητα, την εθνική αλλά και ατομική ιδιαιτερότητα αυτού που το διηγείται.
- Η ποικιλομορφία του θέματος, η συγκεκριμένη διδακτική προσέγγιση εμπλουτισμένη με τις εξορμήσεις κάθε φορά σε διαφορετικό είδη παραμυθιού κράτησαν αμείωτο το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων μέχρι το τέλος του προγράμματος.
- Ανεπιφύλακτα θα μπορούσαμε να πούμε ότι η διδασκαλία με τη μέθοδο project και μάλιστα με το διεπιστημονικό περιεχόμενο του , όπως το «παραμύθι» ενδείκνυται ιδιαίτερα στην εκπαίδευση ενηλίκων και στην εκπαίδευση κάθε βαθμίδας γενικότερα.

7. Αντί επιλόγου

Το γεγονός ότι η Πληροφορική μπορεί να συνδεθεί αβίαστα και αποτελεσματικά με όλα τα γνωστικά αντικείμενα του Προγράμματος Σπουδών, την καθιστά το κατ' εξοχήν μάθημα που μπορεί να διδάσκεται -στο πλαίσιο των διαθεματικών σχεδίων εργασίας- παράλληλα με οποιοδήποτε άλλο μάθημα. Είναι γεγονός όμως ότι τέτοιου είδους διδακτικές προσεγγίσεις προϋποθέτουν εντελώς διαφορετική αντίληψη τόσο στην επιλογή όσο και στην παρουσίαση της γνώσης την οποία μπορεί να εγγυηθεί μόνον μια κατάλληλα οργανωμένη και εντατική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (Meister, Nolan 2001, Κουλουμπαρίτη, 2002).

Βιβλιογραφία

Αντωνίου, Ι. 2004. «Μεθοδολογία ανάπτυξης σχεδίων εργασίας με βάση τη συγγραφική διαδικασία». *Φιλολογική*, Τεύχος 88, σσ. 19-27.

Αργυροπούλου, Μ. 2007. Σχολεία Δεύτερης ευκαιρίας: Μια εναλλακτική Προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας, σσ. 144-147, Αθήνα 2007.

Βεργίδης, Δ. 2003. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κουλουμπαρίτη, Α. 2002. Η Ευέλικτη Ζώνη αλλάζει το σχολείο: Μία μελέτη περίπτωσης μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες κι αμοιβαίες δεσμεύσεις.

Λύτσιου, Λ. 2007. Σχολεία Δεύτερης ευκαιρίας: Μια εναλλακτική Προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας, σσ. 15-19, Αθήνα 2007.

Μουζάκης, Δ. 2008, *Δια βίου Μάθηση για την Ανάπτυξη, την Απασχόληση και την Κοινωνική Συνοχή*, Αθήνα.

Χατζησαββίδης, Σ. 2003. «Η διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας στο πλαίσιο των πολυγραμματισμών». *Φιλολόγος*, 113, σσ.405-414.

Meister, D. G., & Nolan, J. 2001. «Out on a Limb on Our Own: Uncertainty and Doubt Moving from Subject-Centered to Interdisciplinary Teaching». *Teachers College Record*, 103 (4), 608-633.

4 -6 Σεπτεμβρίου 2009

Νυμφαίο Φλώρινας